

Jacek Siewiora

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

ORCID: 0000-0003-0472-7381

<https://doi.org/10.15633/8788363241940.14>

Aktywność wolontariacka młodzieży w procesie stawania się człowiekiem

Streszczenie: Stawanie się człowiekiem jest dynamiką, w którą musi wejść każda osoba, jeśli zmierza zdążać ku dojrzałości. Proces ten przebiega w potrójnym kontekście: namysłu nad sobą, odkrywania i przyjmowania za własne rozpoznanych wartości oraz relacji międzysobowych. To właśnie ta trzecia płaszczyzna pozwala człowiekowi odkrywać inność świata osób, które spotyka on na drodze swojego życia. Ich potrzeby, ich słabości, swoista nieporadność mogą stać się czynnikiem wyzwalamym aktywność, która przyniesie korzyść tym, którzy otrzymają wsparcie, ale także osobie działającej na rzecz innych, przez to, że dostaje ona szansę na refleksję, namysł, a ostatecznie kierowanie się w życiu wartościami, które pozwalają realizować prawdziwe dobro. W artykule podjęto zagadnienie wolontariatu będącego istotnym czynnikiem kształtującym wewnętrzny świat osoby wolontariusza. Ujmuje rozwój osoby angażującej się w działalność wolontariacką i jej dążenie ku dobru w kontekście społecznym, ze szczególnym wskazaniem dwóch różnych przykładów, w których działalność wolontariacka współcześnie jest realizowana.

Słowa kluczowe: rozwój, wolontariat, dobro osoby, niepełnosprawność, odpowiedzialność

Rozwój osoby w kontekście dbałości o dobro społeczne

Biologiczne rodzenie się osoby jest czynnikiem inicjującym w następnej kolejności, z uwzględnieniem wszystkich prawideł rozwojowych, urzeczywistnianie się procesu stawania się człowiekiem. Jest to proces, który powinien trwać w zasadzie przez całe życie osoby. Niemniej należy pamiętać, że proces ów, czyli dorastanie do dojrzałości, nie jest ani łatwy, ani spontaniczny. Człowiek ze swoimi naturalnymi uzdolnieniami kształtuje się jako osobowość w systemie stosunków społecznych dzięki celowemu wychowaniu i stąd na szeroko rozumianym społeczeństwie ciąży obowiązek stworzenia odpowiednich warunków dla tego rozwoju. Pojęcie rozwoju człowieka należy do kluczowych zagadnień pedagogicznych. *Słownik języka polskiego* (2023) definiuje rozwój jako: „1. proces przechodzenia do stanów lub form bardziej złożonych lub pod pewnym względem doskonalszych; też: stadium tego procesu; 2. sposób rozwijania się zdarzeń w czasie; 3. proces zmian zachodzących w organizmach w ciągu życia osobnika lub w kolejnych pokoleniach”. Rozwój w aspekcie antropologicznym, społecznym i pedagogicznym rozumiany jest jako „zmiany zachodzące w organizmie, psychice człowieka lub strukturach i zachowaniach społecznych; polega na przechodzeniu od stanów lub form bardziej prostych do bardziej złożonych i tym różni się od zmiany; (...) rozwój osobniczy to przemiany prowadzące do wyższych pod względem jakościowym etapów; pod względem biologicznym, psychicznym, społecznym (w tym także moralnym) i duchowym w każdej fazie życia dokonuje się postęp w rozwoju osobowym przez osiąganie coraz wyższych jakościowo kompetencji” (Sroczyński 2016, s. 971). A zatem rozwoju osobowości nie należy rozpatrywać wyłącznie od strony ilościowej. Rozwój polega przede wszystkim na jakościowych zmianach aktywności umysłowej, na przejściach z jej niższych poziomów na wyższe, na pojawianiu się nowych cech pamięci, percepcji, wyobraźni, myślenia, woli, charakteru itp., i tym samym na kształtowaniu się nowych cech osobowości (Fitsula 2007, s. 40).

Rozwój osoby i kształtowanie się jej osobowości jest procesem holistycznym. Dużą rolę odgrywa w nim aktywność podmiotu, zwłaszcza gdy wychowawca postawi przed nim odpowiednie cele, umiejętnie zmotywuje do pracy, a wychowanek podejmie stosowny wysiłek. W zależności od sił napędowych wyróżnia się następujące typy rozwoju i kształtowania osobowości: spontaniczne, celowe, samorozwojowe i samokształceniowe (Fitsula 2007, s. 40). A zatem społeczny rozwój jednostki polega także na aktywnym nabywaniu cech społecznych niezbędnych do życia w społeczeństwie. Wiąże się to ściśle ze świa-

domością odpowiedzialności, która wyłania się z głębi osoby i ogarnia jej całość. „Osoba to całość jej odpowiedzialności” (Tischner 2001, s. 140), a jednym z istotnych czynników formowania się postawy odpowiedzialności, która sprzyja dojrzałemu funkcjonowaniu w społeczeństwie, jest wolontariat. W kilku ostatnich dekadach można zaobserwować rozwój ruchu wolontariackiego. Działalność wolontariacką definiuje się jako „dobrowolną, zorientowaną społecznie, niedochodową działalność, która jest realizowana przez wolontariuszy poprzez świadczenie pomocy” (Lyakh 2014, s. 119). Wolontariat skupia zatem osoby, które ochotniczo, dobrowolnie i bez wynagrodzenia wykonują pewne świadczenia na zasadach określonych w stosownych aktach prawnych (Dz.U. z 2023 r., poz. 571). Współcześnie zwraca się uwagę, że wolontariat pozwala realizować:

- troskę o ludzi, która zawiera w sobie współczucie, niesienie wsparcia moralnego, udzielanie pomocy;
- solidarność, czyli interesowanie się sprawami innych, co prowadzi do dobrowolnego ofiarowania swojego czasu dla zbudowania wzajemnego zaufania i zaangażowania;
- doskonalenie duchowe i nabywanie cnót obywatelskich – ważne jest nie tylko to, co człowiek robi dla innych z miłości czy współczucia, ale także to, jaki ma to wpływ na osobę udzielającą pomocy;
- gromadzenie bogatego doświadczenia nabywanego na drodze współpracy z innymi, dzięki możliwości dzielenia się przemyśleniami, ich omówienia, a także zapożyczenia od innych bardziej efektywnych form niesienia pomocy i tym samym udoskonalenie własnej działalności;
- kształtowanie nowych zasobów intelektualnych (wolontariat jest źródłem nowych idei, nowego życiowego doświadczenia);
- uczestniczenie i odpowiedzialność będące istotą dojrzałego przeżywania swojego miejsca i roli w społeczeństwie;
- rozumienie konieczności kierowania się normą etyczną, która jako taka decyduje o jakości międzyludzkich relacji;
- stworzenie wiarygodnej platformy dla odnowienia związków międzyosobowych;
- tworzenie nowej wizji działalności społecznej, polegającej na nowym podejściu do pracy w dziedzinie opieki socjalnej, dającej wolontariuszom pełny ogląd własnej motywacji do pracy (Lyakh 2014, s. 120–121).

Idąc za refleksją J. Tischnera, można powiedzieć, że wraz z rozumieniem odpowiedzialności za innych i za siebie w „głębi cielesności skrywa się, dojrzewa, a następnie z niej wyrasta jakaś gotowość do ofiary” (Tischner 2001, s. 140). Analizując istotę ofiary, filozof pisał: „do tego, aby była ofiara, nie wystarczy sam cielesny dynamizm, lecz potrzeba wyboru. Wybór musi być radykalny. Wybór radykalny nie dotyczy tej lub owej wartości życiowej, lecz życia jako całości” (Tischner 2001, s. 141). Wybór ten w praktyce będzie przybierał konkretne postawy czy działania, stąd wykorzystując zapisy ustawy *O działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, wyraźnie można wskazać świadczenia, których podejmowanie przez młodzież będzie służyło także kształtowaniu ich człowieczeństwa:

- pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji;
- działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- działalność charytatywna;
- podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- działalność na rzecz integracji cudzoziemców;
- ochrona i promocja zdrowia;
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;
- działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym;
- działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- działalność na rzecz oświaty i wychowania;
- działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży;
- działalność na rzecz kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;
- działalność na rzecz ekologii i ochrony zwierząt;
- propagowanie turystyki i krajoznawstwa;
- troska o porządek i bezpieczeństwo publiczne;
- włączanie się w działania na rzecz obronności państwa;
- upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka;

- pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen;
- promocja i organizacja wolontariatu;
- pomoc Polonii i Polakom za granicą;
- działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym.

Powyższe zadania pozwalają zobaczyć, jak duże jest *spectrum* działalności wolontariackiej, która może przynosić wymierne efekty. Należy też pamiętać o osobie wolontariusza, bowiem ma on być nie tylko donatorem jakiegoś dobra, ale poprzez realizowaną działalność wolontariacką odkrywać szansę na rozwój osobowy.

Dobro wolontariusza

Dobrze funkcjonujący wolontariat pozwala wolontariuszom zrozumieć szerszy kontekst międzyludzkich relacji, w których prymarne jest „bycie z”, a nie tylko „działanie dla”. Jest tak, gdyż osoba ludzka, będąc częścią całego kosmosu – świata materialnego, przerasta go jednocześnie swym nadprzyrodzonym odniesieniem, jest obdarzona przysługującymi jej z natury prawami i jako taka stanowi część składową wielorakich społeczności – poczynając od rodziny, a kończąc na państwie i społeczności międzynarodowej (Adamski 2005, s. 349). Inaczej mówiąc, działalność w wolontariacie powinna umożliwić odkrycie fundamentalnej prawdy, że człowiek jest takim bytem, „o którym mówimy «ktoś» i który przez to odróżnia się od tych wszystkich bytów, o których mówimy «coś»” (Buttiglione 1996, s. 201). Wolontariat, dając możliwość wspólnego przeżywania rzeczywistości przez osoby potrzebujące pomocy i niosące wsparcie, ułatwia tym samym czynienie z własnego życia daru dla innych i sprzyja promocji szlachetnych wartości (Siewiora 2018, s. 12). Każde nowoczesne społeczeństwo dostrzega w wolontariacie potencjał co do kształcenia charakteru, nabywania umiejętności i kompetencji. Tym samym wolontariat jest traktowany jako przestrzeń kształtowania społeczeństwa. Nauki o wychowaniu widzą w nim nie tylko zachowanie prospołeczne, wynikające z motywacji humanistycznych i duchowych, ale także narzędzie edukacyjne, dające szansę zdobycia doświadczenia zawodowego i perspektywę owocnych praktyk zawodowych (Krakowiak 2023). Coraz bardziej docenia się, że „człowiek działający w organizacjach (...),

podejmując decyzje i działania, uczy się pokonywać trudności i zdobywać doświadczenie. Aktywność społeczna ma związek z aktywnością życiową, również w sferze intelektualnej. Współczesny działacz społeczny – wolontariusz, jest zaangażowany nie tylko w walkę o coś i dla kogoś, w przekonywanie innych do swoich racji, lecz także w analizowanie i ocenę potrzeb, planowanie, przygotowywanie i organizowanie działań, w pogłębienie wiedzy z różnych dziedzin. Niejednokrotnie jest to [dla niego] początek odkrywania świata nauki i tworzenia własnych koncepcji świata i ludzkości. Rozbudzona aktywność zmienia sposób widzenia i rozumienia świata, motywuje do dalszych działań, do rozwoju. Ludzie aktywni współuczestniczą w zmianach i są odbierani przez innych jako ci, którzy mogą coś zmienić” (Kwieciński 1998, s. 7).

Wolontariusz, a więc osoba udzielająca pomocy i wsparcia drugiemu człowiekowi, otrzymuje w tej działalności szansę szerokiego rozwoju. Oto niektóre z jego obszarów:

- nabywanie umiejętności nawiązywania kontaktu, która pozwala na poznanie, zrozumienie i ewentualne udzielenie pomocy drugiej osobie;
- udoskonalenie kompetencji komunikowania się, która polega na efektywnej wymianie myśli między kontaktującymi się osobami, umożliwia wzajemne zrozumienie się uczestników spotkania; waga tego czynnika rozwojowego zasadza się na tym, iż w zakres tej umiejętności wchodzi zarówno otwarte, jasne wyrażanie własnych myśli, intencji, uczuć, jak i szczerze, taktowne reagowanie na komunikaty partnera;
- umiejętność słuchania to skupienie i podążanie za drugą osobą; pozwala zrozumieć, na czym polega problem danej osoby i jakie ma znaczenie w jej życiu; umiejętność ta wyraża się głównie w zachowaniach niewerbalnych;
- nabywanie sprawności w przejawianiu emocji, która jest wyrazem otwartości wobec drugiej osoby; empatyczne i szczerze reakcje osoby pomagającej umożliwiają dotarcie do głębszej warstwy uczuć oraz pozwalają lepiej zrozumieć problem; pozytywne emocje ukazywane tej osobie dają jej poczucie wsparcia ze strony innych osób;
- uczenie się sposobów wyrażania szacunku, uznania, wyrozumiałości dla przekonań i wartości ważnych dla drugiej osoby; ukazywanie akceptacji ułatwia osobie potrzebującej pomocy komunikowanie własnych potrzeb, ujawnianie jej problemów;

- umiejętność dawania poczucia bezpieczeństwa, która oznacza głównie wyrażanie akceptacji drugiej osoby, szanowanie jej praw do kształtowania własnego życia według uznania oraz zachowanie równowagi emocjonalnej w trudnych chwilach; mając poczucie bezpieczeństwa, osoba wspomagana ma więcej sił do rozwiązania własnego problemu lub uczy się nowych zachowań;
- niesienie pomocy w rozwiązywaniu konkretnych problemów; polega ono na kompetentnym zachowaniu się, gdy partner jest w trudnej sytuacji; umiejętność ta wyraża się w zaangażowaniu w rozwiązanie problemu drugiej osoby lub w takim wpływaniu na drugą osobę, które przyczynia się do zmniejszenia jej cierpienia (Popiołek 1996).

Osoba angażująca się w działalność wolontariacką, poprzez szansę, jaką daje pomaganie innym, może lepiej poznać swoje mocne i słabe strony zarówno w sferze poznawczej, jak i wolitywno-emocjonalnej, a jednocześnie dostaje możliwość stałego poszerzania własnych kompetencji.

Przykłady aktywnego wolontariatu

W przesłaniu na zakończenie Międzynarodowego Roku Wolontariatu z 5 grudnia 2001 roku Jan Paweł II pisał: „Cóż takiego skłania wolontariusza do poświęcenia swego życia dla innych? Przede wszystkim naturalny odruch serca, który przynagla każdego człowieka do pomocy drugiemu – swemu bliźniemu. Jest to bez mała «prawo istnienia». Wolontariusz, gdy bezinteresownie może dać innym coś z siebie, doświadcza radości, która przewyższa to, czego dokonał. Z tego właśnie powodu wolontariat jest szczególnym czynnikiem sprzyjającym postępowi na drodze humanizacji: dzięki różnym formom solidarności i służby, które promuje i konkretyzuje, uwrażliwia społeczeństwo na godność człowieka i na jego różne potrzeby. Działalność wolontariatu prowadzi do doświadczenia, że człowiek w pełni realizuje się wyłącznie wtedy, gdy kocha i daje siebie innym” (Jan Paweł II, 2001). Ów podwójny kierunek dobra, jaki wyzwala wolontariat, niosąc dobro potrzebującym i kształtując osobowość donatorów, można zaobserwować w przestrzeni ogólnoswiatowego ruchu „Wiara i Światło”, a także w działalności małopolskiego projektu „Mieć wyobraźnię miłosierdzia”.

Projekt „Mieć wyobraźnię miłosierdzia” jest kontynuacją rozpoczętego w 2003 roku wieloletniego działania wychowawczego zainicjowanego przez Zarząd Województwa Małopolskiego. Zasadniczą ideą projektu było rozbu-

dzenie w kolejnych pokoleniach młodzieży zainteresowania postacią Jana Pawła II i jego nauką oraz zaszczepienie i utrwalenie wartości wychowawczych, które wskazywał papież Polak (Załącznik do Uchwały, 2023). Poznanie osoby i nauczania „Małopolanina wszech czasów” było w zamyśle pomysłodawców okazją do wyrażonej przez czyn odpowiedzi na przesłanie Ojca Świętego, apelującego o to, by Polacy „dawali świadectwo miłosierdzia” i nieśli pomoc ludziom potrzebującym. Wyrażenie „wyobraźnia miłosierdzia”, które stało się kluczowym członem nazwy projektu, omówione zostało przez Jana Pawła II już w liście apostołskim *Novo millennio ineunte*, natomiast zagadnienie miłosierdzia szeroko przeanalizowane w encyklice *Dives in misericordia* (Nowak 2006). Rolę „wyobraźni miłosierdzia” w życiu błogosławionych i świętych Ojciec Święty podkreślił w kazaniu wygłoszonym na Błoniach krakowskich w 2002 roku. Kluczowe było zestawienie „misterium nieprawości” i „cywilizacji miłości” jako płaszczyzny praktykowania czynnej miłości miłosiernej.

Ogólna idea pobudzania inicjatyw wychowawczych w szkołach, promowania wśród młodzieży wartości uniwersalnych, upowszechniania dobrych praktyk wypracowanych przez uczestników projektu oraz tworzenia w szkołach województwa małopolskiego podstaw trwałego wolontariatu (Załącznik do Uchwały, 2023) przybrała konkretne ramy. Zadaniem zespołów uczniowskich pracujących pod kierunkiem i z pomocą nauczycieli, katechetów czy wychowawców jest przygotowanie i zrealizowanie szkolnych projektów działań na rzecz pomocy osobom potrzebującym. Omawiany projekt ma swoich adresatów bezpośrednich, do których należą uczniowie szkół województwa małopolskiego, liderzy młodzieżowi oraz nauczyciele. Grupy te są głównymi beneficjentami działań animowanych przez Samorząd Województwa Małopolskiego. Za pośrednictwem adresatów bezpośrednich projekt dociera też do innych grup, określanych mianem adresatów pośrednich. Są to: potrzebujący w Małopolsce (ze szczególnym uwzględnieniem osób w najbliższym otoczeniu adresatów bezpośrednich), ludzie dotknięci klęskami żywiołowymi bądź innymi wypadkami losowymi, zarówno w Małopolsce, jak i na obszarze kraju, a także poza jego granicami, potrzebujący z najuboższych rejonów świata (wolontariat misyjny, adopcja na odległość). Do pośrednich adresatów zaliczyć można także organizacje pożytku publicznego, które dzięki projektowi zyskują wolontariuszy i zwiększają zasięg swoich akcji, a także instytucje publiczne zajmujące się wsparciem osób potrzebujących, takie jak gminne i miejskie ośrodki pomocy społecznej (Całek 2012).

Jak zauważają Organizatorzy Projektu: „Zarówno pierwsza edycja Małopolskiego Projektu «Mieć wyobraźnię miłosierdzia» w 2007 roku, w której uczestniczyło 138 gimnazjów, jak i druga edycja w 2008 roku, realizowana przez 185 gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych z całej Małopolski, pokazały, że młodzież bardzo chętnie angażuje się w pomoc drugiemu człowiekowi – musi jednak być inspirowana do tych działań przez nauczycieli – opiekunów” (Czałek 2012). Po upływie kilkunastu lat projekt nadal cieszy się sporym zainteresowaniem: w 2022 roku wzięło w nim udział 2987 uczniów ze 174 szkół województwa małopolskiego (*Mieć wyobraźnię...* 2023). Można założyć, że główne założenia projektu stały się rzeczywistością. W małopolskich szkołach, między innymi dzięki niemu, stworzono podstawy dla działania szkolnych kół wolontariatu. Jak pokazują statystyki prowadzone przez organizatorów projektu, wielu uczniów wykazuje stałość postaw wolontariackich wypracowanych w okresie brania udziału w projekcie. W okresie realizacji projektu zmieniały się podmioty prowadzące, nastąpiła korekta formuły szkół – adresatów projektu, wynikająca z reform strukturalnych w obszarze szkolnictwa, jednak wciąż w jego realizację zaangażowane są bezpośrednio liczne instytucje związane z Kościołem katolickim, instytucje z sektora publicznego, samorządów lokalnych, a także pośrednio organizacje z sektora prywatnego.

Drugim przykładem obrazującym aktywizację młodych ludzi w ramach wolontariatu i zmiany, jakie w ich funkcjonowaniu zachodzą w związku z podjętą działalnością wolontariacką, jest ogólnoswiatowy ruch „Wiara i Światło”. Ruch jest ponadkonfesyjny, jednak zrodził się na gruncie katolickim, a inspiracją do jego powstania była chęć wsparcia osób z upośledzeniem umysłowym i ich rodzin w odnalezieniu należnego im miejsca w Kościele i społeczeństwie.

Wśród beneficjentów tego ruchu wymienia się osoby z niepełną sprawnością, ich rodziców, przyjaciół (wolontariuszy) i kapelanów. Jak zauważa się, w kluczowym dokumencie Ruchu: „Wiara i Światło daje osobom z upośledzeniem umysłowym możliwość uznania za osoby wyjątkowe, a także wykorzystania swoich darów oraz odkrycia radości, jaką niesie przyjaźń. Rodzicom Wiara i Światło niesie wsparcie w ich doświadczeniu i pomaga lepiej dostrzec wewnętrzne piękno ich dziecka. Wielu z nich z kolei staje się źródłem siły i punktem oparcia dla innych rodzin rozbitych wewnętrznie na skutek cierpienia oraz codziennych trudności. Bracia i siostry osób z upośledzeniem umysłowym wezwani są do uświadomienia sobie, że taka osoba może być źródłem życia i jedności, i że o ile zaburzyła ona ich życie, może także przemienić je i przeobrazić.

Dzięki osobom z upośledzeniem umysłowym również i przyjaciele (wolontariusze – przyp. J.S.) mogą zrozumieć, że istnieje także inny świat niż świat rywalizacji, pieniędzy i sukcesu, że ci, którzy są słabi i ogołoceni, mogą poprowadzić ich do innego świata – delikatności, umiejętności słuchania, wierności i wiary” (Karta Ruchu „Wiara i Światło”... 2023). Funkcjonowanie tych wspólnot oparte jest na pięciu działaniach, nazywanymi „wspólnotą”, które stają się płaszczyznami wzajemnego obdarowywania. Są nimi:

- Wspólnota spotkania. To czas wzajemnej obecności, czas wspólnej rozmowy i wzajemnego słuchania. Najważniejsze jest, by zawiązywać między sobą osobiste więzi, poprzez które członkowie Wspólnoty mają okazję odkrywać cierpienia i dary drugiego. Bycie razem przybiera więc konkretne formy: „dźwigać ciężary jedni drugich, dodawać sobie odwagi, wspierać się wzajemnie i odpowiadać na potrzeby każdego”.
- Wspólnota radości i świętowania. Spotkania wypełnione są momentami radości, kiedy zgromadzeni razem śpiewają, tańczą lub dzielą się wspólnym posiłkiem. A jak zauważa się, „osoba z upośledzeniem umysłowym jest często mniej upośledzona niż inni, ponieważ nie jest skrzępowana konwenansami, troską o wydajność lub strachem przed opinią innych. Osoby z upośledzeniem w prostszy sposób żyją chwilą obecną, a ich pokora i przejrzystość w naturalny sposób czynią ich zdolnymi do przeżywania wspólnotowej radości”, co stwarza szansę wolontariuszom na zweryfikowanie swoich postaw i społeczne dojrzewanie.
- Wspólnota modlitwy. Pozwala na zrozumienie Bożej miłości ofiarowanej także ubogim, oraz uczyć się żyć we wspólnocie miłością i wiernością.
- Wspólnota przyjaźni i wierności. Przyjaźń pogłębia się w miarę wspólnie spędzanego czasu i przez wzajemną obecność. Członkowie wspólnoty spotykają się ze sobą, dzielą się swoim życiem, swoimi lękami, marzeniami, nadziejami. Trwanie przy sobie, wspólne przeżywanie chwil radosnych i smutnych tworzy przestrzeń wzajemnej wierności.
- Wspólnota zakorzenienia i integracji. Osoby z upośledzeniem umysłowym mają bardzo istotną rolę we wspólnocie ludzkiej, społeczeństwie i w Kościołach, zatem młodzi wolontariusze otrzymują jedyną w swoim rodzaju szansę na dostrzeżenie i akceptowanie w społeczeństwie „inności” osób dotkniętych słabością, chorobą czy niepełną sprawnością (Karta Ruchu „Wiara i Światło”... 2023).

W wymiarze teoretycznym, opisującym funkcjonowanie Ruchu zauważa się, że „aby pomóc osobie z upośledzeniem umysłowym odnaleźć pokój serca, nadzieję i pragnienie posuwania się naprzód, z całą pewnością trzeba patrzeć na nią w świetle Ewangelii, ale także rozumieć ją w jej ludzkich potrzebach, jej cierpieniach i umieć na nie odpowiedzieć. Aby to osiągnąć, musimy stopniowo zdobywać ludzkie doświadczenie i niezbędną wiedzę. Ci, którzy są zaangażowani w Wiarę i Światło, muszą stawać się coraz bardziej kompetentni w sposobie, w jaki towarzyszą osobom cierpiącym i doświadczającym trudności”. Ruch ma świadomość potrzeby stałej formacji swoich członków, w tym wolontariuszy, i w tym celu prowadzi regularne „przygotowywanie (na wszystkich poziomach) sesji formacyjnych dostosowanych do zróżnicowanych potrzeb członków: osób z niepełnosprawnością intelektualną, ich rodzin, przyjaciół i osób pełniących odpowiedzialność lub służbę w ruchu” (Konstytucja Wiary i Światła... 2023).

Podsumowanie

Społeczeństwo współczesne, a raczej istniejące w jego ramach różne środowiska, na przykład religijne i samorządowe, stwarzają wiele okazji, aby dokonywało się to, co zwykle nazywać się ostatnio inkluzją. Z racji zarysowanego tematu w niniejszym rozważaniu nie szukano jej motywów. Podjęto natomiast próbę ukazania działalności wolontariackiej, będącej jedną z wielu dróg aktywizacji społecznej młodego pokolenia. Stwarzając okazję do działania na rzecz osób potrzebujących wsparcia i zapraszając młodzież do konkretnych działań w tym obszarze, daje się jej okazję do odkrywania świata innych osób, kreatywności i własnej sprawczości. Jeżeli działalność, w której mają szansę brać udział, zostaje oparta na solidnych fundamentach aksjologicznych, to tym samym otrzymują oni ogromną szansę na wewnętrzny rozwój. Działanie wzmocnione właściwą formacją zawsze będzie owocowało w obszarze jednostkowym i społecznym.

Bibliografia

- Adamski F., 2005, *Personalizm i pedagogika personalistyczna*, [w:] *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, t. IV, red. nauk. T. Pilch, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa, s. 349–353.
- Buttiglione R., 1996, *Mysł Karola Wojtyły*, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- Całek A., 2012, *Animacja współpracy międzysektorowej w zakresie budowania podstaw wolontariatu w Małopolsce: analiza przypadku Małopolskiego projektu „Mieć wyobraźnię miłosierdzia”*. *Zarządzanie publiczne*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Vol. 19, nr 3, s. 9–22; <https://doi.org/10.4467/20843968ZP.12.013.0700>.
- Fitsula M.M., 2007, *Pedahohika*, Kyiv.
- Jan Paweł II, 2001, *Miłość najwspanialszą formą ewangelizacji, Przesłanie na zakończenie Międzynarodowego Roku Wolontariatu*, [on-line:] <https://opsjl.pl/jan-pawel-ii-o-wolontariacie/> – 22.12.2023.
- Karta Ruchu „Wiara i Światło”, [on-line:] www.wiaraiswiatlo.org/_files/ugd/487298_9876a037125248049c2fb25f4f54f846.pdf – 22.12.2023.
- Konstytucja „Wiary i Światła”, II. Cele międzynarodowego stowarzyszenia Wiary i Światła, [on-line:] <https://www.wiaraiswiatlo.org/dokumenty> – 22.12.2023.
- Krakowiak P., *Wolontariat narzędziem wsparcia społecznego i edukacji w cyklu życia*, [on-line:] <https://bibliotekanauki.pl/articles/579434.pdf> – 22.12.2023.
- Kwieciński Z., 1998, *Kłopoty edukacyjne w sytuacji zmiany społecznej*, [w:] *Pedagogika i edukacja wobec nadziei i zagrożeń współczesności*, III Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny, Poznań.
- Lyakh T.L., 2019, *Volonterstvo v sotsial'no-pedahohichniydiyal'nosti*, [w:] *Sotsial'napedahohika*, red. O.V. Bezpál'ko, Kyiv.
- Mieć wyobraźnię Miłosierdzia*, XVI edycja konkursu, [on-line:] <https://www.mwm.edu.pl/mobile.php?aktualnosc-xvi-edycji,66> – 22.12.2023.
- Nowak J., 2006, *Podstawy „wyobraźni miłosierdzia” w nauczaniu Ojca Świętego Jana Pawła II*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, R. 59, [on-line:] <https://rbl.ptt.net.pl/index.php/RBL/article/view/405/424> – 22.12.2023.
- Popiołek K. (red), 1996, *Psychologia pomocy. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Rozwój*, [on-line:] <https://sjp.pwn.pl/sjp/rozwoj;2517638.html> – 22.12.2023.

- Siewiora J., 2018, *Wolontariat jako spotkanie osób w świecie wartości*, „Hejnał Oświatowy”, Vol. 177, nr 11, s. 10–13.
- Sroczyński W., 2016, *Rozwój*, [w:] *Encyklopedia aksjologii pedagogicznej*, red. K. Chałas, A. Maj, Wydawnictwo Polwen, Radom, s. 971–981.
- Tischner J., 2001, *Spór o istnienie człowieka*, Wydawnictwo Znak, Kraków.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. O działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Dz.U. 2003 Nr 96 poz. 873 [on-line:] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030960873/T/D20030873L.pdf> – 22.12.2023.
- Załącznik do Uchwały Nr 113/09 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 5 lutego 2009 r., [on-line:] <https://bip.malopolska.pl/pobierz/104257.html> – 22.12.2023.

Volunteering in the Process of Becoming a Human Being

Abstract: Becoming human is a process that every person must go through if they are to progress towards maturity. This process takes place in a triple context: self-reflection, discovering and accepting values as one's own, and interpersonal relationships. And it is this third plane that allows a man to discover the otherness of the world of people he meets on the way of his life. Their needs, their weaknesses, a kind of clumsiness can become a factor that triggers activity that will benefit those who receive support, but also a person acting for others, because they get a chance to reflect, reflect and ultimately be guided by values in life, that allow real good to be realized. The article deals with the issue of volunteering as an important factor shaping the inner world of a volunteer. It captures the development and striving for the good of a person engaged in volunteering in a social context, with a particular indication of two different examples in which volunteering is currently carried out.

Keywords: development, volunteering, good of the person, disability, responsibility